

Senais vienkocis joprojām dzīvs

Šīs mēbeles nevar dēvēt par praktiskām, taču tās ir no dabiska koka un ar vēsturi

■ ANDA MENDRIKE

Kādreiz vienkoci lielināja par nabadzību, tagad – par turību un stabilitāti. Katrs koka izgredtais priekšmets ir unikāls roku darbs, kas attiecīgi arī maksā. Neatkarotamu vienkoci padara tā dabiskais un minimāli apstrādātais materiāls. Amatnieki pat stāsta, ka vienkocis ir dzīvs. Koksne ir neprognozējama, tā var mainīt toni, plaisāt un plaisas var staigāt. Turklāt koka grebtie priekšmeti visbiežāk ir smagi.

Vienkoci nevar nosaukt par praktisku. To izvēlas kā pretstatu perfektajam, bet mazliet bezpersoniskajām rūpnieciski ražotām lietām, jo katrā vienkocī ir skaidri redzams, kas tajā ir cilvēka veidots un kas – dabas.

No viena koka gabala grebtos vienkocis šodien var redzēt gan piemāju dārzos un publiskos parkos, gan interjeros un mēbeļu izstādēs. Kopš pagājušā gada Lieldienām Līgatnes pagastā ir atvērta vienkocu parks, kura mērķis, ka stasta tā vadītājs un veidotājs Rihards Vidzickis, ir popularizēt tradicionālo kokamatniecību. Desmit hektāru plašajā koku tēlniecības parkā "Vienkoci" ir redzams, cik daudzveidīgi var izmantot koku. Tur ir gan lielākas un mazākas skulptūras un dekori, gan dažādi sadzīves priekšmeti un mēbeles, āra lukturi, rotlietas un, protams, vienkoca laivas.

Visvecākā koka apstrādes metode

Var tikai minēt, kad meklējams sākums koka grebšanai, jo tas, visticamāk, ir bijis pirmais kokapstrādes veids, ko izmantoja pēc tam, kad cilvēki iemācījās nocirst koku. Senākie vienkoci Latvijā, kas atrasti Sārnates purva apmetnē, ir četrus piecus gadu tūkstošus veci. To vidū ir gan nelieli kausi un bļodas, gan vairākus metrus garas dobās laivas. Vairāk vienkocu ir saglabājušies no 18. un 19. gadsimta, kad izplatītas ir bijušas koka grebtas tvert-

INTARA ATSPUNA FOTO

Senajā amatniecības tehnikā prasmīgi gatavotas lietas joprojām ir elegantas un iederas arī mūsdienīgā mājā, uzskata vienkocu parka saimnieks Rihards Vidzickis.

nes. Mazākos kā spaiņšus, mucīņas un cības izmantoja pārtikas glabāšanai, retāk ir atrodamas vienkoca pūra tīnes ar vāku, ko izmantoja apģērba glabāšanai. No tām vēlāk attīstījās pūra lādes. Zemnieku majas bieži bija sastopami bluku krēslī ar izdobtiem vidiem, ko taisīja no resniem kokiem ar iztrūdeju, viegli izgredjamu viduci. Dobumus izmantoja dažādu sīklietu glabāšanai.

Vienkocu laivas, kam par izejmateriālu visbiežāk derēja apses, lietoja visilgāk. Upēs un ezeros tās tikušas izmantotas līdz 20. gadsimta sākumam. Kokapstrāde tajā laikā jau bija pilnveidojusies, un vienkocis uzskatīja par primitīviem un prastiem, ko izmantoja tikai nabadzīgākie zemnieki.

Iespēja paspīdēt ar originalitāti

Vienkocis atkal novērtēja, kad par estētisku sāka uzskatīt dabisku un neapstrādātu materiālu un roku darbu. Jau no pagājušā gadsimta otrās puses vienkocis var sastapt aizvien biežāk. Sākumā vairāk kā skulptūras dārzos un parkos, tad – kā dārza mēbeles, sadzīves priekšmetus un iekštelpu mēbeles. Lai cik tradicionāli vienkoci būtu, arī tie ar laiku

JŪS SPĒJAT VAIRĀK, NĒKĀ JUMS ŠKIETI

www.krka.lv

KRKA

ir mainījušies. Pirmkārt jau to izgatavošana vairs nav tik smags un laikietilpīgs darbs, jo nevienam ar kalnu vairs neskalda lielu koka bluku, līdz iegūts vajadzīgais lielums, forma un faktūra, kā tas notika agrāk. Mūsdienā darbarīki šo procesu padarījuši krietni vien vieglāku un ātrāku. Mainījies arī iemesls, kādēļ cilvēki darina vienkocis. Agrāk tā bija nepieciešamība, bet tagad tos izgatavo, lai priecotos par dabisko materiālu. Vairāk tiek darinātas dažādas skulptūras, arī sadzīves priekšmeti ir dekoratīvi, izceļot minimāli apstrādāto materiālu.

Vienkoci tiek izmantoti jaunām funkcijām. Dažas no tām var redzēt vienkocu parkā, kur vairāki objekti ir darināti kā eksperimenti, lai redzētu, kā kalpos koka grebtie izlietne, vanna vai notekūdeņu reņģe, šādi atrodot vienkocim aizvien jaunu pielietojumu.

Rihards Vidzickis stāsta, ka vienkocis visbiežāk izvēlas klienti, kas meklē oriģinālas un pamatīgas lietas. Dabisko, vietējas un

Viena no gulbūvēm iekārtota kā romantisks namiņš dzīvošanai.

Par gaismu mežu dēvēto parka daļu izgaismo daudzi šādi neparasti lukturi.

Parka vairāk nekā 9 hektāros ko neparasti var pamanīt ik uz soļa, piemēram, augstu koka satupušus pūču bērnus.

zināmas izcelsmes materiālu droši vien novērtē arī dabas mīļotāji. Katrā ziņā vienkocis mēbeles, skulptūras vai kāda trauka veidā vienmēr būs pamanāms un liecinās par sava saimnieka personību.

Vienkocu parkā daudzi aprīņo no Latgales pārvesto gulbūvi.

R. Vidzickis koka veidojis ne tikai šo ķirzaku, bet arī citas radības, kas mīt vai senatnē dzīvojušas mūsu zemē.

**jauna Vanna
vecajā VANNĀ**

✓ PIEGĀDE
✓ UZSTĀDĪŠANA
✓ 5 GADU GARANTĪJA

☎ 67243324,
26310088

www.vannavanna.lv

JUMPRAVA LUKASS AGRO

PIEDĀVAJAM SERTIFICĒTUS SĒKLĀS KARTUPEĻUS:

- 'Ariella' (C) – agrā šķirne
  - 'Raja' (C) – vidēji agrā, garšīga, sarkanīga miza, dzeltenīgi mīkstums
  - 'Sante' (C) – vidēji agrā šķirne ar gaiši dzeltenu mizu
- Cena Ls 0,30/kg + PVN.
Ir iespēja piegādāt Piedalīsimies izstādē "Pavasaris" Rāmavā.
Adrese: "Dzelmes", Ogres raj.
Tālr. 29120878.